

OnderwijsWaardenWijzer en ROSA

Remco de Boer
Namens werkgroep Ethiek

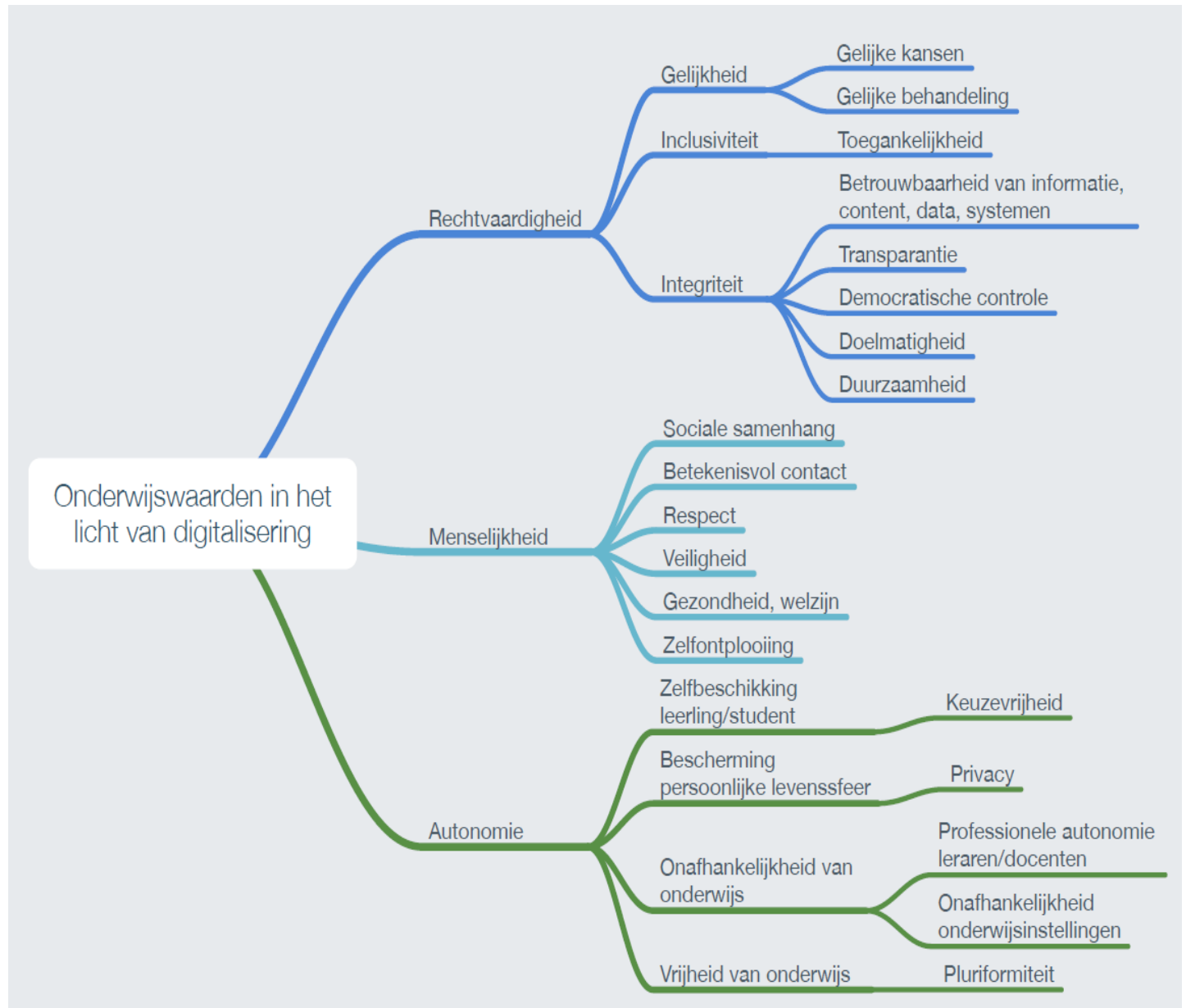
1 juli 2021

Aanleiding

- Presentatie WaardenWijzer (AR jan21)
- Vorming werkgroep Ethiek
  - Edwin Verwoerd, Rimmer Hylkema, Tom van Veen, Dirk Linden, Erwin Bomas, Bram Gaakeer, Henk Nijstad, Remco de Boer
- Bespreking relatie WaardenWijzer en ROSA (AR apr21)
- Opdracht aan werkgroep (apr21):
  - Uitwerken van onderwijswaarden toegankelijkheid en veiligheid
  - Opzet voor ontwerpgebied of ontwerppeisen, o.a. met het oog op meenemen hiervan in ROSA-scan
  - Rapporteert de volgende bijeenkomst terug aan de Architectuurraad

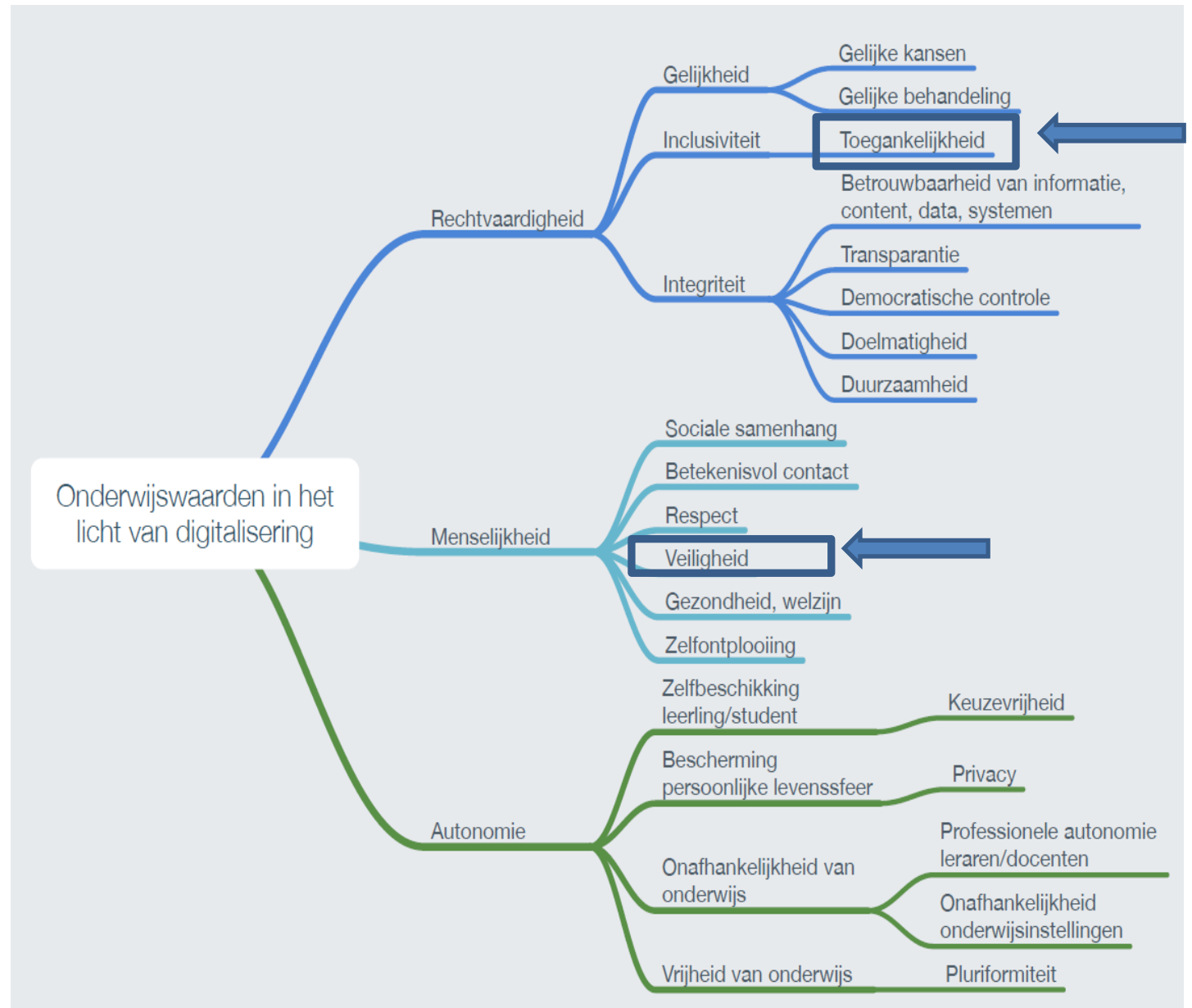
Positionering WaardenWijzer ten opzichte van ROSA

- Ontwerpbeslissingen adresseren *concerns*
- Belangenafweging; geen enkel concern is 'absoluut'
- WaardenWijzer omvat concerns die, vanuit ethisch perspectief (en naast andere concerns), meegewogen kunnen / moeten worden

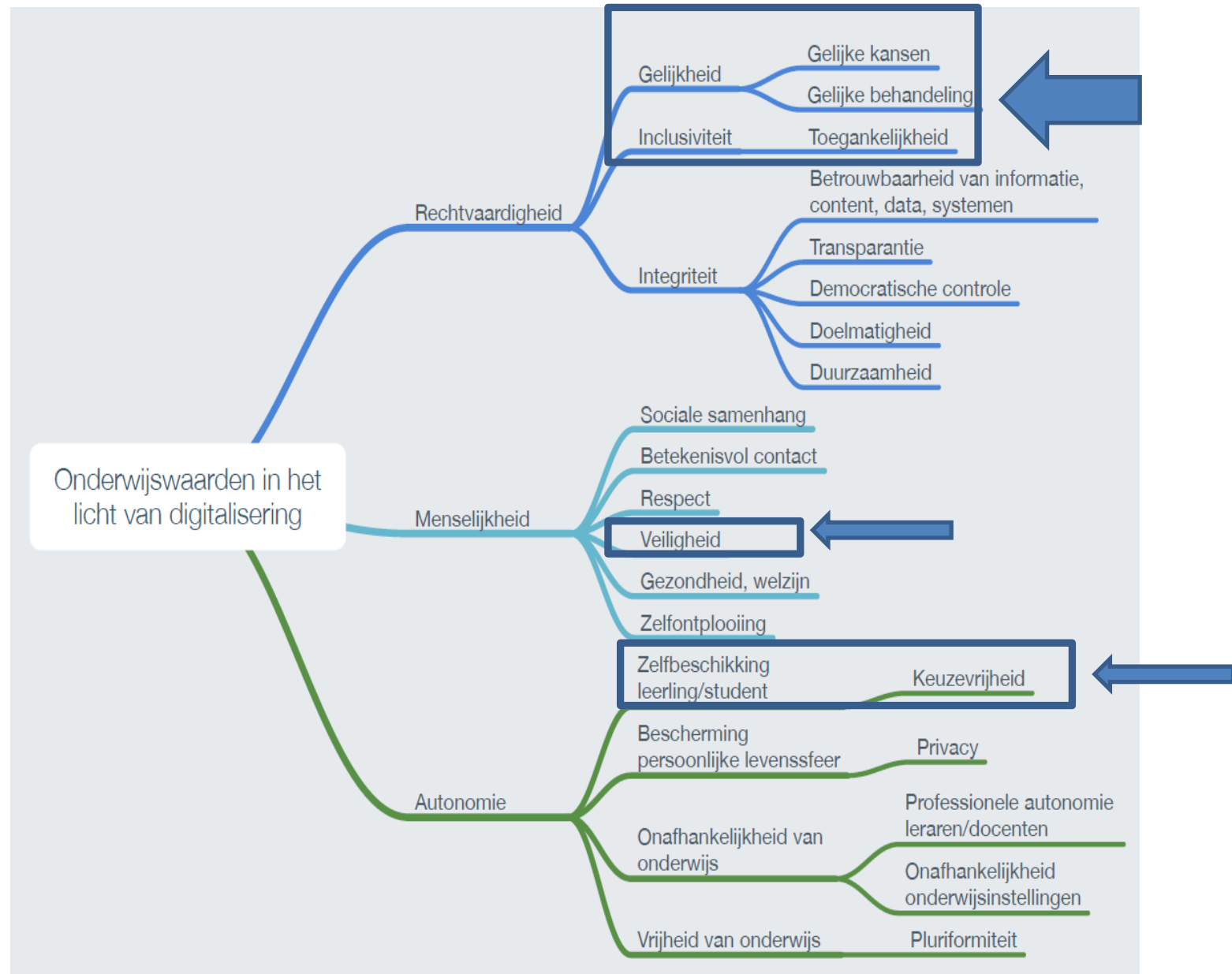
Scope van de uitwerking

- Conform opdracht AR
  - Toegankelijkheid
  - Veiligheid

Scope van de uitwerking

- Conform opdracht AR
  - Toegankelijkheid
  - Veiligheid
- Ook meegenomen:
  - Gelijkheid (gelijke kansen, gelijke behandeling) – relatie met toegankelijkheid
  - Zelfbeschikking (onder 'autonomie') – zodat we alle drie de takken in de boom hebben verkend

Aanpak uitwerking

- Algemene vragen (relevantie, impact, maatregelen)
- Vragen per onderwijswaarde
  - Is er afdoende rekening gehouden met...
  - Duiding
  - Good practices
  - Mogelijke uitdagingen
  - Bijbehorende doelen, principes, ontwerpvaardigheden uit ROSA
- Te gebruiken als handreiking / inspiratie voor projecten
- Te gebruiken als vragen bij uitvoering ROSA-scan
  - Principe “Ethics by design”

Voorbeeld: VEILIGHEID

- *Is er afdoende rekening gehouden met het waarborgen van de veiligheid van onderwijsvolgers en/of professionals die met het initiatief te maken krijgen?*
- Duiding: Onderwijsvolger en professionals moeten zich (sociaal) veilig weten in en rondom hun onderwijsomgeving. Mogelijke bedreigingen van die veiligheid moeten worden voorkomen of weggenomen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan (anoniem / digitaal) pesten, het uiten van bedreigingen, maar ook aan ongewenste / onbedoelde vindbaarheid van kinderen die vanwege een onveilige thuissituatie geen contact met één of beide ouders mogen hebben.

Voorbeeld: VEILIGHEID

- Good practices:
  - Beheersmaatregelen gericht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer (zie ook aldaar, onder autonomie);
  - Het gebruiken van een besloten communicatiesysteem, al dan niet in combinatie met moderatie;
  - Kunnen toepassen van gerichte monitoring. Meer in het algemeen: preventie-, detectie- en responsmechanismen. Deze zullen voor een belangrijk deel zijn gevat in processen en menselijke interacties, maar kunnen waar nodig en mogelijk door systemen worden ondersteund.

Voorbeeld: VEILIGHEID

- Mogelijke uitdagingen:
  - De (noodzakelijke) openheid van omgevingen (NB. onderwijsinhoudelijke of ontwikkelingsgerichte doelstellingen kunnen juist vragen om een open omgeving, denk aan het kunnen zoeken op het internet ihkv een werkstuk, of het leren omgaan met informatie die op internet wordt aangeboden).
  - De inzet van monitoring ten behoeve van bijvoorbeeld detectie van mogelijk pestgedrag kan tegelijkertijd leiden tot het overal bekeken voelen en de vrijheid van uiting beperken. Hier moet een goede balans in gevonden worden.

Voorbeeld: VEILIGHEID

- Bijbehorende doelen, principes en ontwerpkaders uit ROSA:
  - Ketenbrede governance van privacy- en beveiligingsmaatregelen
  - Ketenbrede waarborging van vertrouwelijkheid en integriteit
  - Handelingen zijn herleidbaar
  - Voorkom ongewenste traceerbaarheid en vindbaarheid

Wij stellen de Architectuurraad voor:

1. In te stemmen met de gehanteerde aanpak, waarna de werkgroep de resterende waarden op dezelfde manier zal uitwerken;
2. Het principe 'ethics by design' toe te voegen aan de ROSA, en daarbij te verwijzen naar deze uitwerking als handreiking en inspiratie voor ketenprojecten;
3. Bij toekomstige ROSA-scans de vragen uit deze uitwerking mee te nemen vanuit het principe 'ethics by design'.